

Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 9/4 2020 s. 1755-1774, TÜRKİYE

Araştırma Makalesi

LİSANSÜSTÜ ÖĞRENİM GÖRMEK: ÖĞRETMEN DENEYİMLERİ ÜZERİNDEN FENOMENOLOJİK BİR ÇÖZÜMLEME

Ali Çağatay KILINÇ*

Osman KARAHALİLÖZ**

Fatih BEKTAŞ***

Geliş Tarihi: Mart, 2020

Kabul Tarihi: Eylül, 2020

Öz

Lisansüstü öğrenimini tamamlamış öğretmenlerin deneyimlerini ortaya çıkarmayı amaçlayan bu çalışma, nitel araştırma yöntemi ve fenomenoloji deseninde kurgulanmıştır. Araştırmaya farklı üniversitelerde lisansüstü öğrenimini tamamlamış dokuz öğretmen katılmıştır. Katılımcıların belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme ve maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır. Veriler, araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış bir görüşme formu kullanılarak toplanmıştır. Betimsel analiz tekniğiyle araştırma verileri çözümlenmiştir. Araştırma bulguları incelendiğinde, lisansüstü öğrenimin anlamları içinde kültürel gelişim ve alan bilgisini genişletme katılımcılar tarafından en çok dile getirilen noktalar olmuştur. Ayrıca öğretmenlerin lisansüstü öğrenim görme yapma amaçlarının lisansüstü öğrenime yükledikleri anlamlarla uyumlu olduğu görülmüştür. Katılımcıların çoğunluğunun lisansüstü öğrenim görmeyi belli bir alanda uzmanlaşmak ve akademik personel olarak görev almak için istedikleri ortaya çıkmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenler lisansüstü öğrenimin avantajlarına maddi katkısı dezavantajlarına ise psikolojik yorgunluk ve yetersizliği dâhil etmişlerdir. Araştırmada katılımcılardan bazıları lisansüstü öğrenim sürecinde karşılaştıkları sorunlarla ilişkili olarak ders dönemi içerisinde görecekleleri dersleri seçme özgürlüğünün kendi ellerinde olmadığını ve dersi veren hocaların lisansüstü öğrenciler tarafından objektif olarak seçilmemesi nedeniyle derslerin etkililiğinin düştüğünü belirtmişlerdir. Araştırma sonuçları alanyazınla ilişkili bir biçimde tartışılmış ve bazı öneriler sunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Lisansüstü öğrenim, öğretmen, deneyim, nitel araştırma, fenomenoloji.

* Doç. Dr.; Karabük Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Yönetimi ABD, cagataykilinc@karabuk.edu.tr

** Yüksek Lisans Öğr.; Karabük Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Yönetimi ABD, karahalilozosman78@gmail.com

*** Doç. Dr.; Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Muallim Rifat Eğitim Fakültesi, fatihbektas1982@hotmail.com

STUDYING POSTGRADUATE: A PHENOMENOLOGICAL ANALYSIS BASED ON TEACHER EXPERIENCES

Abstract

The purpose of this study is to unveil the experiences of teachers who are pursuing postgraduate education. This study is designed in qualitative research method and phenomenology design. Nine teachers who have completed postgraduate education in different universities participated in the study. Criterion sampling and maximum variation sampling were used to choose the participants. In order to collect the data, a semi-structured interview form developed by the researchers was used. The descriptive analysis technique was used to analyze the data. When the findings of the study were examined, the most important points expressed by the participants were the expansion of cultural development and field knowledge within the meaning of graduate education. In addition, it was seen that teachers' aims of doing postgraduate education were in line with the meanings attributed to postgraduate education. It was found that the majority of the participating teachers wanted to specialize in a specific field and to work as academic staff. Teachers also included the financial contribution of postgraduate education to their advantages and psychological fatigue and insufficiency to their disadvantages. Some of the participants mentioned that the freedom to choose the courses they would see during the course period is not in their own hands and the lack of objective selection of academic staff decreases the effectiveness of the courses. Results were discussed in line with the literature and various suggestions were presented.

Keywords: Postgraduate education, teacher, experience, qualitative research, phenomenology.

Giriş

Üniversiteler çağın gereklerine ayak uydurmak, misyonlarını daha etkili bir biçimde yerine getirebilmek ve topluma katkıda bulunabilmek için lisansüstü eğitim vermektedirler. Lisansüstü öğrenimle ülke içinde yaşanan sorunlara bilimsel bir bakış açısı getirerek bunları çözüme kavuşturacak nitelikli bireyler yetiştirmek amaçlanmaktadır (Köksalan, 1999). Lisansüstü öğrenim sürecinde bilim insanı ve araştırmacı yetiştirmek, en önemli amaçlardan biri olarak görülebilir. Bu nedenle gelecek nesilleri ve dünyayı şekillendiren bilim insanını ve öğretim üyesini yetiştirmede büyük rol oynayan lisansüstü öğrenim sürecinin niteliğinin yüksek olması kritik bir husustur (Karayalçın, 1988).

1960'lı yılların sonlarına kadar Türkiye'de lisansüstü öğrenim yüksek lisans programı olmadan sadece 3-4 yıllık doktora aşaması şeklinde, bir anlamda usta-çırak ilişkisine dayanan hoca-asistan ilişkisi ekseninde gerçekleştirilmiştir. 1970'li yıllarda ise öncelikle doktora ve yüksek lisans şeklinde iki bölüme ayrılmış ve bu bölümlerde takip edilecek kurallar ve ilkeler, genellikle yönetmelikler doğrultusunda belirlenerek sürdürülmüştür (Çakar, 1997).

Yükseköğretimin 2547 sayılı kanununda amaç; yükseköğretim ile ilgili ilkeleri ve amaçları belirleyebilmek ve yükseköğretim kurumlarının ve üst kuruluşlarının hepsinin örgütlenme, yetki, görev, işleyiş ve sorumluluklarıyla öğrenciler, araştırma, eğitim ve öğretim, öğretim elemanları, yayım ve diğer personellerle ilgili kanunları bir bütünlük dâhilinde düzene koymaktır. 2547 sayılı Yükseköğretim Yasası'ndaki 65. maddesi ile Üniversitelerarası Kurulca hazırlanan "Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği" düzenlenmiştir. Bu yönetmelikte tezini hazırlama döneminde bir lisansüstü öğrenim öğrencisinin bilimsel araştırmayla bilgiyi elde etmesi, elde ettiği bilgiyi değerlendirmesi ve yorumlaması beklenmektedir. Doktora öğrenimi

alan kişilerin ise bağımsız bilimsel araştırma yapabilme yeteneğini kazanması ve bilimsel bir yöntemte katkıda bulunması, geliştirmesi beklenmektedir (Yükseköğretim Kurulu [YÖK], 2012).

Lisansüstü öğrenim Türkiye’de 1982’den beri Yükseköğretim Kuruluna bağlı olmak üzere yasada belirtilen enstitüler aracılığıyla yürütülmektedir. Yapılan son düzenlemelerle en az ikisi doçent olmak üzere 3 öğretim üyesi ile yüksek lisans programı açmaya; asgari 2 profesör veya biri profesör ikisi doçent olmak üzere 5 öğretim üyesi şartı ile doktora programı açılması uygun görülmüş, ayrıca enstitüler arası ortaklaşa bir program açma imkânı da verilmiştir (YÖK, 2010). Bologna Süreci’yle birlikte son olarak YÖK tarafından lisansüstü öğrenim için de lisans öğreniminde olduğu gibi yeterliliklerin tanımlanması yapılmıştır. Bilgi, beceri ve yetkinlikler seviyesinde yeterlilikler çerçevesi lisansüstü öğrencilerin sahip oldukları donanımları genel olarak tanımlamaya çalışmaktadır (YÖK, 2011).

Lisansüstü öğrenim süreci; araştırma-geliştirme, eğitim-öğretim, sosyo-ekonomik ve psiko-sosyal boyutlar olmak üzere dört boyutta değerlendirilmektedir. Belirli hedefler doğrultusunda eğitim-öğretim boyutu ile bireye beceri, tutum ve bilgi kazandırılması amaçlanmaktadır. Bireyin alanında ortaya çıkan bilgileri öğrenebilme ve kendisini geliştirebilme arzusu gibi durumlar bu kapsamda değerlendirilebilir. Araştırma ve geliştirme boyutunda bireyin akademik yönden becerilerini geliştirebilmesi ve araştırma yapma becerisini edinmesi hedeflenmektedir. Lisansüstü öğrenim alan bireylerin tez sürecinde sorun yaşamamak için gerekli bilgi, beceriler kazanma istekleri de bu boyut altında düşünülebilir. Kişilerin çevresine uyumunun sağlanması, kendine güveninin artırılması gibi etmenler psiko-sosyal boyutla ilişkilidir. Kişilerin yaşamlarını sürdürebilmesi için iş ve mesleğine yönelik etmenler de sosyo-ekonomik boyut kapsamına girmektedir (Erkılıç, 2007).

Temel amacı bilgi üretebilen, kullanabilen ve eleştirebilen bir düşünme yöntemiyle sorun çözebilecek kalitede insan gücünü yetiştirmek ve geliştirmek olan lisansüstü *öğrenim*, ulusal bilim politikasının yürütülmesinde ve bilim insanları yetiştirmede önemli aşamalardan biri olarak kabul edilmektedir. Bu yüzden lisansüstü öğrenimlerin planlanması ve etkili bir şekilde sürdürülebilmesi, bu ülkelerin gelişmişlik düzeyleri ile ilişkilidir (Alhas, 2006). Lisansüstü öğrenim kişilerin ekonomik kazancını ve sosyal kabulünü artırmaya yönelik yapılan bir yatırım olarak da görülebilir (Bülbül, 2003). Zira lisansüstü öğrenimle, öğrencilere daha kapsamlı ve ayrıntılı bilimsel çalışmalar ve araştırmalar yapabilme, karmaşık düzeyde problemleri çözme, alanında mesleki anlamda uzmanlaşabilme, yeni bilgiler üretebilme, bu bilgilerden yeni çıkarımlarda bulunabilme becerilerini kazandırma hedeflenmektedir (Alhas, 2006; Demirtaşlı Çıkrıkçı, 2002).

Lisansüstü öğrenim sürecinden yararlananlar arasında öğretmenler de bulunmaktadır. Öğretmenlik çeşitli meslek alanları arasında en fazla sorumluluk ve görev üstlenmesi istenilen ve beklenen meslek alanlarından biridir. Bu rol ve görevlerin gün geçtikçe daha da artarak değişmesi beklenmektedir. Çağa ayak uyduran öğretmenler, çağdaş öğretim yöntemlerini kullanarak mesleki bilgi ve becerilerini aktaran, farklı ölçme araçlarını kullanabilen, öğretim sürecinde öğrenciyi merkeze alan profesyoneller olmalıdırlar. Öğretmenlerin bilişim çağında, yeni bilgi ve beceriler edinmeleri, yeni yeterlilik ve nitelikler kazanmaları beklenmektedir (Ersoy, 2002). Bu bağlamda lisansüstü öğrenim, öğretmenlerin değişen bu rol ve sorumluluklarını daha etkili bir biçimde yerine getirebilmek için mesleki gelişimlerini sürdürecekleri bir mecraya dönüşmektedir (Oğuz, 2004).

Öğretmenler, göreve başlamadan önce üniversitelerin eğitim fakültelerinde ya da formasyon eğitimleri ile hizmet öncesi almaktadırlar. Ancak bu süreçte edindikleri bilgiler, beceriler ve tutumlar değişen sosyal, kültürel, ekonomik ve teknolojik yapı nedeniyle yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle mesleki gelişimin sürdürülmesi öğretmen için bir tercihten ziyade zorunluluğa dönüşmektedir (Bayındır ve Kılıç, 2011). Bu bağlamda üniversiteler tarafından yürütülen lisansüstü öğrenim programları öğretmenlerin mesleki gelişimlerini sürdürmeleri ve bilimsel araştırma yapmayı öğrenerek bilgi üretmeleri bakımından oldukça önemli bir işlevi yerine getirmektedir. Nitekim farklı çalışmalarda lisansüstü öğrenimin öğretmenlerin mesleki gelişimini desteklediği, bilimsel araştırma becerilerini edinmelerini sağladığı, farklı bölgelerde görev yapan öğretmenlerin lisansüstü öğrenim sürecinde bir araya gelerek birbirleriyle iletişim kurdukları, mesleki uygulamaları ve iyi örnekleri paylaştıkları ve birbirlerinin mesleki gelişimine destek oldukları tartışılmaktadır (Alhas, 2006; Demirtaşlı Çıkrıkçı, 2002; Gencel, 2001; Karakütük, 2000; Karaman ve Bakırcı, 2010; Katılmış, Çelik ve Kop, 2013; Seferoğlu, 2004; Yalçınkaya, Koşar ve Altunay, 2014).

Öğretmenlerin entelektüel kapasitelerinin artırılması ve mesleki açıdan kendilerini geliştirmeleri bakımında lisansüstü öğrenim önemli görülmektedir (Alabaş, 2011). Hâlihazırda öğretmenlik mesleğini icra edenler ve öğretmen adayları lisansüstü öğrenimlerini çeşitli nedenlerle gerçekleştirmektedir. Öğretmenlerin bazıları lisans öğrenimlerini tamamladıktan sonra bilinçli bir tercih yaptıkları, bazılarının ise çeşitli kaygılardan dolayı tercihte bulduklarını belirtilmiştir (Şaşmaz Ören, Yılmaz ve Güçlü, 2012). Ayrıca MEB (2018) tarafından yayımlanan 2023 Vizyon Belgesi'nde de öğretmenlerin profesyonel gelişimi bağlamında lisansüstü öğrenimin desteklenmesi vurgusuna rastlanmaktadır. Bu nedenle öğretmenlerin lisansüstü öğrenime yönelik deneyimlerinin incelenmesi önemli görülebilir.

İlgili alanyazın incelendiğinde, lisansüstü öğrenim gören öğretmenlere ilişkin bir dizi araştırmanın yapıldığı görülmektedir (Alabaş, Kamer ve Polat, 2012; Baki, 2010). Bu çalışmalarda öğretmenler lisansüstü öğrenim sürecinde karşılaştıkları sorunlar (İbiş, 2014; Karaman ve Bakırcı, 2010; Toprak ve Taşgın, 2017), öğretmenlerin lisansüstü öğrenim sürecine bakış açıları ve (Alhas, 2006; Aydemir ve Çam, 2015; Dönmez, Aydoğdu, Sever ve Aypay, 2012; Sarıkaya, 2018) inceleme konusu edilmiştir. Başka çalışmalarda lisansüstü öğrencilerin aldıkları eğitimlerle ilgili görüşleri incelenmiştir (Kahraman ve Tok, 2016). Buna karşın öğretmenlerin lisansüstü öğrenim sürecinde edindikleri deneyimleri derinlemesine inceleyen ve bu deneyimlerden yola çıkarak çıkarımlarda bulunan çalışmaların oldukça sınırlı olduğu görülmektedir (Kara, 2008; Serin ve Ergin-Kocatürk, 2019). Bu bağlamda mevcut çalışmada öğretmenlerin lisansüstü öğrenim sürecinde yaşadıkları deneyimler fenomenolojik bir yaklaşımla incelenmiş ve bazı çıkarımlarda bulunulmuştur. Araştırmanın bulguları lisansüstü öğrenimin öğretmen niteliğine katkısı, öğretmenlerin lisansüstü öğrenim sürecinden sağladıkları yararların ve bu süreçte karşılaştıkları sorunların belirlenmesi bağlamında alanyazına katkı sağlayabilir. Bununla birlikte mevcut araştırmanın bulguları, öğretmenler için daha nitelikli lisansüstü programlarının tasarlanması bakımından politika belirleyiciler açısından önemli bir veri kaynağı olabilir. Bu kapsamda mevcut çalışmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Öğretmenler lisansüstü öğrenim görmeyi nasıl anlamlandırmaktadır? Lisansüstü öğrenim görmek öğretmenler için ne anlam ifade etmektedir?
2. Öğretmenlerin lisansüstü öğrenim görme amaçları nelerdir?

3. Lisansüstü öğrenim görmenin avantajları ve dezavantajlarına yönelik öğretmen görüşleri nelerdir?
4. Lisansüstü öğrenim görürken öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlar nelerdir ve bunlara nasıl çözüm üretmişlerdir?
5. Öğretmen görüşlerine göre lisansüstü öğrenim sürecinin daha sağlıklı bir biçimde ilerlemesi için neler yapılabilir?

Yöntem

Araştırma Deseni

Bu araştırmanın amacı, lisansüstü öğrenim gören öğretmenlerin bu süreçte yaşadıkları deneyimlerin derinlemesine incelenmesidir. Bu bağlamda, kişilerin kendi gerçeklerini oluşturan bir olaya ilişkin anlamlandırma durumlarına ve deneyimlerine odaklanan fenomenoloji yaklaşımından faydalanılmıştır (Creswell, 2015). Fenomenolojik araştırmalarda amaç, belli bir olaya ilişkin kişilerin deneyimlerinin derinlemesine olarak betimlenmesidir (Patton, 2014). Bu çalışmada incelenmek istenen fenomen, lisansüstü öğrenim gören öğretmenlerin bu süreçte yaşadıkları deneyimler oluşturmaktadır. Araştırmada lisansüstü öğrenim gören öğretmenlerin lisansüstü öğrenim sürecine ilişkin deneyimleri incelenerek lisansüstü öğrenim görmeyi nasıl anlamlandırdıklarına, amaçlarına, lisansüstü öğrenim görmenin avantajları veya dezavantajlarına, eğitimleri sürecinde karşılaştıkları sorunlara ve bunlarla nasıl çözüm ürettiklerine, bu sürecin daha sağlıklı bir biçimde işlemesine yönelik önerilerine yönelik bulguların üretilmesi amaçlanmaktadır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu lisansüstü öğrenimini tamamlamış toplam 9 öğretmen oluşturmaktadır. Bu katılımcıların belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt ve maksimum çeşitlilik örneklemeden yararlanılmıştır. Ölçüt örnekleme, seçilen ölçütün doğrudan çalışmanın amacını yansıtması beklenir. Başka bir anlatımla, ölçüt örnekleme araştırmanın amacını göz önünde bulundurmak suretiyle en derinlemesine verinin toplanabileceği katılımcıların belirlenmesine yönelik bir örnekleme tekniğidir (Merriam, 2015). Maksimum çeşitlilikteki amaç, genelleme yapılması için çeşitliliğin sağlanmaya çalışılması değil; tam tersine paylaşılan ya da ortak olgular ve ayrılıklar olup olmadığını bulmaya çalışma ve çeşitliliğe göre problemlerin farklı boyutlarının da olduğunu çeşitlilik gösteren durumlar içinde ortaya koymadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Buna göre mevcut çalışmada katılımcı olma ölçütü “devlet veya vakıf üniversitelerinde lisansüstü öğrenim görmüş olmak” olarak belirlenmiştir. Katılımcıların her biri lisansüstü öğrenim olarak yüksek lisans öğrenimi görmüş ve bu süreci tamamlamışlardır. Çeşitliliği sağlayabilmek için araştırmada devlet veya vakıf üniversitelerinde her biri farklı bölümlerde lisansüstü öğrenimini tamamlamış 9 farklı öğretmen ile görüşme yapılmıştır. Çalışma grubu 27-43 yaş aralığında 5 kadın ve 4 erkek katılımcıdan oluşmaktadır. Katılımcıların demografik özellikleri Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özellikleri

Katılımcılar	Yaş	Lisans alanı	Lisansüstü alanı
K1	40	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni	İlahiyat
K2	27	İngilizce Öğretmenliği	Eğitim Programları ve Öğretim
K3	32	Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenliği	Türk Dili ve Edebiyatı
K4	45	Matematik Öğretmeni	Eğitim Programları ve Öğretim
K5	32	Rehber Öğretmeni	Rehberlik
K6	38	Türkçe öğretmeni	Türkçe öğretmenliği
K7	39	Bilgisayar Öğretmeni	Eğitim yönetimi ve denetimi

K8	43	İngilizce Öğretmeni	Eğitim yönetimi ve denetimi
K9	38	Sınıf Öğretmeni	Eğitim yönetimi ve denetimi

Verilerin Toplanması

Araştırma verileri 2019 yılında katılımcılarla yapılan yüz yüze görüşmelerle ve araştırmacılar tarafından araştırma amaçlarına ve ilgili alanyazına dayalı olarak geliştirilen yarı yapılandırılmış bir görüşme formuyla toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler, araştırmacıların geliştirdiği sorulardan meydana gelen görüşme formları aracılığıyla yapılan, araştırmacının görüşme formunda yer alan soruları çerçeve kabul ederek ancak görüşmelerinin süreci içerisinde araştırmacının gerekli gördüğünde katılımcılara farklı sorular yöneltebilmesidir (Ekiz, 2009).

Görüşme formunun hazırlanması aşaması için ilgili alanyazına başvurulmuş, ayrıca ilgili kaynaklar dikkatlice okunmuştur. Uzman görüşleri de alınarak son hali verilen formda katılımcıların cinsiyet, yaş, lisans ve lisansüstü alanı ve kişisel özelliklerine ve bilgilerine ek olacak şekilde 5 soru bulunmaktadır. Formdaki sorularla katılımcıların lisansüstü öğrenimi nasıl anlamlandırdıkları, lisansüstü öğrenim görme amaçlarının neler olduğu, lisansüstü öğrenim görmenin avantaj ve dezavantajları irdelenmiştir. Bunlara ek olarak katılımcılara lisansüstü öğrenim gören öğretmenlerin karşılaştıkları sorunların neler olduğunu ve bu sorunlarla nasıl başa çıktıklarını ortaya koymayı amaçlayan sorular yönetilmiştir. Bu çalışmada katılımcıların görüşme formlarındaki sorulara verdikleri cevaplar kayıt altına alınmış ve ham veriler bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Katılımcılarla gerçekleştirilen görüşmeler ortalama 25-30 dakika sürmüştür.

Veri Analizi

Veri analizi fenomenolojik araştırmalarda deneyimleri, anlamları ve yaşantıları ortaya çıkarma amacını taşımaktadır. Yapılan analizle betimsel olarak verilerin kavramsallaştırılması ve olayları tanımlayabilecek temaların ve kodların ortaya çıkarılmasına çalışılmaktadır. Elde edilen sonuçların betimsel bir anlatımla sunumu gerçekleştirilmekte, bu aşamada da çoğunlukla doğrudan alıntılara başvurulmaktadır. Bunun yanında ortaya çıkarılan ilişkiler ve temalar bağlamında ulaşılan sonuçlar yorumlanmakta ve de açıklanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Betimsel analiz tekniği ile yarı yapılandırılmış görüşme yöntemiyle ulaşılan veriler analiz edilmiştir. Herhangi bir nitel analiz programına elde edilen verilerin çözümlenmesi aşamasında başvurulmamıştır. Bu süreçte sadece office word programından destek alınmıştır. Verilerin elde edilmesinde kullanılan ses kayıtlarını dinledikten sonrada yazıya aktarımı yapılmıştır. Deneyimlerden elde edilen verilerdeki görüşler konu başlıkları altında toplanmıştır. Daha sonrada bu görüşleri üç gün arayla ikişer defa okunarak konuya daha fazla hâkim olduğu düşünüldüğünde kodlanmak suretiyle analiz işlemi sonucunda belirli kategoriler altında toplanmıştır. Bu araştırmada bulguları desteklemek, önemli noktaları vurgulamak amacıyla uygun görülen bölümlerde katılımcıların doğrudan ifadelerine yer verilmiştir. Bu aşama katılımcılar kod isimlerle (ör. K1, K6) belirtilmiştir.

Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırma çalışmalarında geçerlik; araştırma sonucu elde edilen bulguların ve sonuçların, hangi seviyede doğruluğu ve ayrıca araştırmaya uygunluğu ile ilgilidir. Nitel çalışmalarda güvenirlilik ise araştırmaların sonuçlarının hatalardan ve önyargılardan uzak olması; sonuçların farklı araştırmacılar tarafından yeniden elde edilmesiyle ilgilidir (McMillan, 2004;

Yin, 2009). Araştırmanın geçerliğini ve güvenilirliğine sağlamak amacıyla bu çerçevede farklı stratejilerden yararlanılmıştır.

Araştırmanın geçerliğini artırmak amacıyla görüşme sonrasında elde edilen veriler yazılı hâle getirilmiş, ardından yazılı metinlerin katılımcılar tarafından tekrar incelenmesi istenmiş; ekleme ve çıkarma yapmak istedikleri noktalar olup olmadığı sorulmuştur. Bu şekilde katılımcı teyidi mekanizmasından yararlanılmıştır. Görüşmeye başlamadan önce katılımcılara, görüşlerinin sadece bu araştırma çerçevesinde kullanılacağını ve kimlik bilgilerinin paylaşılmayacağına dair güvence verilerek deneyimleri ile ilgili görüşlerini içtenlikle ifade etmeleri istenmiştir. Bununla birlikte verilerin betimsel olarak analizi yapılırken elde edilen deneyimlerle ilgili veriler birkaç defa kontrol edilmiştir. Ayrıca elde edilen verilerin analizi sonucu ortaya çıkan temalar arasındaki örüntü ve ilişkiler kontrol edilmiş, bu şekilde çalışmada bütünlük sağlanmaya çalışılmıştır. Araştırmanın güvenilirliğini artırmak için ayrıntılı betimlemelerden yararlanılmıştır. Bu doğrultuda araştırmanın yöntem kısmında ve bulguların sunumunda şeffaf davranılmış, katılımcıların doğrudan ifadelerinden de yararlanarak bulgular desteklenmiştir. Bununla birlikte ulaşılan tema ve kodlar araştırmanın amaçlarıyla birlikte nitel araştırma konusunda deneyimli bağımsız bir araştırmacıyla paylaşılmış ve görüşleri alınmıştır.

Bulgular

Lisansüstü Öğrenim Yapmanın Anlamı

Araştırmada ilk olarak katılımcıların lisansüstü öğrenimi nasıl anlamlandırdıkları belirlenmeye çalışılmıştır. Katılımcı görüşlerinin analizi sonucu oluşan tema ve kodlar Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2: Lisansüstü Öğrenim Görmenin Anlamı

Temalar	Kodlar
Kişisel	Kültürel gelişim
	Akademik ortama temayüz etme
	Ekonomik katkı
	Yeni fikir ve düşüncelerle karşılaşma
Mesleki	Alan bilgisini genişletme
	Okulda yapılan öğretimi geliştirme
	Alana daha fazla hâkim olma

Yukarıdaki tablo incelendiğinde, lisansüstü öğrenim görmüş öğretmenlerin bu süreçte yükledikleri anlam ve kendileri için lisansüstü öğrenimin ne anlam ifade ettiğine ilişkin bulgular “kişisel” ve “mesleki” olacak şekilde iki tema altında toplanmıştır. Katılımcılar kişisel teması altında lisansüstü öğrenim görmeye yükledikleri anlam sorusuna verdikleri cevaplar kültürel gelişim, akademik ortama temayüz etme, ekonomik katkı ve yeni fikir ve düşüncelerle karşılaşma şeklinde kodlanmıştır. Buradan öğretmenlerin lisansüstü öğrenime yalnızca alan ve mesleki beceriler açısından değil kültürel becerilerinin gelişimi, sosyal çevrelerinin daha kaliteli olması ve gelişmesi şeklinde de anlamlar yükledikleri anlaşılmaktadır. Mesleki teması altında öğretmenlerin lisansüstü öğrenim görmeye ‘alan bilgisini genişletme’, ‘okulda yapılan öğretimi geliştirme’, ‘alana daha fazla hâkim olma’ şeklinde anlamlar yükledikleri görülmektedir.

Öğretmenlerden biri lisansüstü öğrenime yüklediği anlamı akademik ortama temayüz etme olarak yorumlarken başka bir öğretmenin lisansüstü öğrenime kültürel olarak gelişim, yeni fikirlere, düşüncelere açık olma şeklinde bir anlam yüklediği anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin bu konudaki görüşleri aşağıdaki gibidir:

Öğretmenlerin değişimi kavrayıp yeni yaklaşımları uygulayabilmelerinde, bilimsel bir bakış açısıyla sorunlara çözüm üretebilmelerinde ve araştırmacı yönlerini geliştirebilmelerinde, akademik bir çevre edinerek daha kaliteli bir sosyal ortam içerisinde kültürel değişimlere bir nevi hazırlıktır lisansüstü eğitim. Ayrıca öğretmenlik mesleğinin gelişmesiyle eğitimin niteliğinin artacağı düşüncesinde olduğumdan lisansüstü öğrenimin önemine bu şekilde anlamlar yüklüyorum. (K4)

Lisansüstü öğrenim, kendi alanında ya da merak duyduğu alanda aldığı eğitimle yeni ufuklar açılacak bir yol olarak görüyorum. Kişiyi yeni fikirlere, düşüncelere açık olmayı, saygılı olmayı alıştırmakta. (K1)

Öğretmenlerden ikisi de lisansüstü öğrenimi aile bütçelerine ekonomik bir katkı olarak düşündüklerini ve bir öğretmen de kendini yenilemenin bir başlangıcı olduğundan okulda yapılan öğretimi geliştirme, eğitimin niteliğini artırma şeklinde bir anlam yüklediğini belirtmektedir. Bu doğrultuda bazı katılımcı ifadeleri aşağıda verilmiştir:

Lisansüstü öğrenim bilgilerimizi artırmak, öğrenmelerimizi geliştirmek. Farklı bir ortam içinde bulunup buradan elde ettikleri deneyim ve bilgileri kendi meslek hayatına yansıtmak. Lisansüstü öğrenimayrıca az da olsa %5'lik, devam ettirebilirse % 15'lik bir ek ders katkısı da sağlaması bakımından yüklenilen anlama bir farklılık katabilir düşüncesindeyim. (K7)

İşimi daha kaliteli, daha iyi nasıl yapabilirim. Ben Türkçe öğretmeniyim. Türkçeyi öğrencilerime daha güzel, daha verimli nasıl öğretebilirim önemli olan bu benim için. Bu yüzden öğrendiğim bilgileri ders ortamında kullanarak öğretimi daha verimli hale getirme şeklinde anlam yüklüyorum ve lisansüstü öğrenim bana bunu ifade ediyor. Ayrıca yüksek lisansı son değil bir başlangıç olarak görüyorum. Farklı bir bakış açısı kazanmanın ve alanda derinleşerek kendini yenilemenin başlangıcıdır. (K6)

Araştırmaya katılan diğer iki öğretmen ise lisans döneminde alt yapısını oluşturdukları alan bilgisinin lisansüstü öğrenim sürecinde daha da genişlediğini ve bir diğer öğretmen de bu süreçte öğretim yaptığı alana daha fazla hâkim olduğunu belirtmiştir:

Mesleki ve kişisel anlamda kişinin kendisini geliştirmesine bir fırsat olarak görüyorum, hayat boyu öğrenme alanı olarak tanımlıyorum. Ayrıca mesleğimi yaparken donanımımı artırmak, mesleğimle alakalı konulara her açıdan hâkim olabilmek, alandaki yeni gelişmelerden haberdar olabilmek şeklinde bir anlam. (K9)

Mezun olduğum alanda lisansüstü öğrenimimi tamamladım. Çünkü lisansüstü öğrenim alandaki yeni gelişmelerden haberdar olabilmek, kişiyi alanında geliştirmek ve işlerinde verimli olabilmesini sağlama anlamına gelmektedir. (K5)

Öğretmenlerin Lisansüstü Öğrenime Başlama Amaçları

Bu araştırmada öğretmenlerin lisansüstü öğrenime başlama amaçları irdelenmiştir. Öğretmenlerden toplanan verilerin analizi sonucu ortaya çıkan tema ve kodlar Tablo 3'te verilmiştir:

Tablo 3: Öğretmenlerin Lisansüstü Öğrenime Başlama Amacı	
Temalar	Kodlar
Kişisel gelişim	Yenilikleri takip etmek
	Belirli bir alanda uzmanlaşmak
	Eğitim sorunlarına çözüm üretebilme
	Kişisel bilgi ve becerilerini geliştirme
Mesleki kariyer	Uzman öğretmenlik
	Görevlendirmelerde öncelik verilmesi
	Atama ve terfilerde kolaylık sağlama
Akademik hayata geçiş	Akademik personel olma
	Doktora da devam edip hayat boyu öğrenmeyi sürdürebilme
	Durağanlaşan hayata hareket katması
Diğer	Sosyal statü kazanma

Tablo 3 incelendiğinde, lisansüstü öğrenim gören öğretmenlerin bu sürece başlama amaçlarının kişisel gelişim, mesleki kariyer, akademik hayata geçiş ve diğer olarak dört temada toplandığı görülmektedir. Kişisel gelişim teması altında yenilikleri takip etmek, belirli bir alanda uzmanlaşmak, eğitim sorunlarına çözüm üretebilme ve kişisel bilgi ve becerilerini geliştirme şeklinde kodlanmıştır. Mesleki kariyer teması altında uzman öğretmenlik, görevlendirmelerde öncelik verilmesi ve atama ve terfilerde kolaylık sağlama şeklinde üç kod ortaya çıkmıştır.

Lisansüstü öğrenime başlama amaçları ile ilgili katılımcılardan biri alanı ile ilgili yenilikleri takip etmek amacı ile bu işe giriştiklerini; ikisi de bu eğitime başlama amaçlarının merak duydukları ve ilgilendikleri bir alanda uzmanlaşabilmek olduğunu belirtmiştir. Katılımcılar konuya ilişkin görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

Alanımda kendimi geliştirmek ve yetiştirmek, kültürel gelişim sağlamak, mesleki bir gelişim sağlamak, alanımda nitelikli ve donanımlı biri olmak, eğitim sistemindeki sorunlara bilimsel bir bakış açısıyla çözüm üretebilme becerisi kazanma, öğrencilerime faydalı olma, öğluma örnek teşkil etme hayat boyu öğrenme bağlamında, bilimle uğraşmaktan zevk alma, akademik hayatı sosyal bulduğumdan o ortamda bulunmayı isteme, bir ürün ortaya koymanın verdiği hazı sürekli yaşama isteğim lisansüstü öğrenim yapma amaçlarım arasında sayabiliriz. (K4)

Kendimi alanımda geliştirmek, çalışmalarım daha verimli olmak ve öğrenme sürecimi yaşamım boyunca devam ettirmek amaçlarım arasında yer almıştır. Benim açımdan çok da önemli bir durum olarak görülmesi de amaçları içerisinde maaşa katkısı olduğundan dolayı yüksek lisans yapanlar var. (K5)

Berber lisansüstü öğrenim yaptığımız arkadaş grubumuzda iki kişi akademisyenlik yapabilmek, birkaç kişide mesleki kariyer amacıyla bu işe girişmişlerdi. Benim amacım ise kendi alanımda bilgilerimi artırma isteğim ve eksikliklerimi tamamlayarak öğrencilerime, çevrem, ülkeme daha faydalı olmaktı. Çünkü zaman geçtikçe alanımızla ilgili yapılan araştırmalar artmakta ve sürekli kendini güncellemektedir. Farklı bakış açısı kazanmak ise bilgi haznesini doldurarak daha fazla okuyarak, dinleyerek, yorumlayarak, araştırarak mümkün olabilir. Lisansüstü öğrenimde bu amaca hizmet etmektedir. Kendi açımdan durumu değerlendirmek gerekirse aldığım eğitim bana daha fazla okuma, bilgileri analiz etme, farklı bakış açılarıyla yeni bir düşünce geliştirme fırsatı sağlamıştır. (K3)

Öğretmenler çoğunlukla lisansüstü öğrenime başlama amaçlarını hayat boyu öğrenmeyi sağlamak ve akademik personel olma yolunda ilerleyebilmek şeklinde ifade etmişlerdir. Diğer bir katılımcı ise aldıkları bu lisansüstü öğrenimle Milli Eğitim sistemi içerisinde basamak atlama, görevlendirmelerde öncelik verilmesini isteme ve atama ve terfilerde ek puan almayı hedeflediğini belirtmiştir. İlginç bir bulgu ise bir öğretmen lisansüstü öğrenime durağanlaşan hayatına renk katmak amacıyla başladığını belirtmesi olmuştur.

Lisansüstü öğrenim farklı sebeplerle insanlar tarafından tercih edilmektedir. Ben mesleğimde onuncu yılımı tamamladığımda kendimi tekrar etmeye başladığımı farkına vardım ve bu durağanlaşan ve tekdüze hayat beni mesleki olarak tatmin etmemeye başladı. Yakın çevremdeki arkadaşlarımda da yüksek lisans yapıyor olmaları beni teşvik etti. Akademisyen olan abimin de desteği ile doktora da devam etmeye karar verdim. Durağan hayatım şuan öğrenmelerle dolu bir şekilde yoğun olarak geçmekte ve sahip olduğum bu sayede sosyal statünün verdiği özgüvenle işlerimi daha bir canlı, daha bir motivasyonlu şekilde gerçekleştirmekteyim. (K6)

Üniversitenin yakın olması beni yüksek lisans yapmaya iten nedenler arasında sayabiliriz. Yüksek lisans yapmış biri olmanın sağlayacağı faydaları düşündüm ve istedim. Başladıktan sonra amaçlarım daha da netleşti. Eğitim yöneticisiydim lisansüstü öğrenimine başladığımda. ‘Eğitim yöneticisi kimdir?, yönetsel becerileri ne olmalı, iletişim becerileri nasıl olmalı, motive eden özelliği ne olmalı, gücünü nasıl kullanmalı’ şeklinde saydığım durumları teorilerine kadar en ayrıntılı şekilde öğrenmek olarak belirledim amaçlarımı. Ayrıca yönetici olduğum için görevlendirmelerde öncelik veya kolaylık, atama ve terfilerde kolaylık sağlanması amaçlarım içerisindeydi. Ayrıca ben proje fen lisesinde çalışıyordum. Burada yöneticilerin yüksek lisans ve doktora yapma şartı var. Amacım içerisinde artı puan olarak görevde yükselmeyi, mesleki kariyer yapmayı düşünmüştüm. (K8)

Kişisel gelişim, mesleki bilgilerimi artırmak, akademik camiadan ve öğretmenler arasından yeni insanlarla tanışmak ve mesleki kariyerimde bana faydalı olacağını düşündüğüm için lisansüstü öğrenim yapmaya karar verdim. Bir de zamanla işler rutinleşiyor ve sürekli canlı ve enerjik olamıyorsunuz. Bunun içinde insanın kendini sürekli güncellemesi, alanda yapılan yeniliklere hâkim olması gerekiyor. Lisansüstü öğrenim bu sebeple beni motive edici bir araç oldu. (K9)

Lisansüstü Öğrenimin Avantajları ve Dezavantajlarına İlişkin Bulgular

Araştırmanın katılımcılara yöneltilen bir diğer soru lisansüstü öğrenimin avantajlarının ve dezavantajlarının neler olduğuna yöneliktir. Elde edilen verilerin analizi sonucunda ortaya çıkan temalar ve kodlar Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4: Lisansüstü Öğrenimin Avantajları ve Dezavantajları

Tema	Kodlar
Avantajlar	Maddi katkı
	Nitelikli bir sosyal çevre edinimi
	Araştırma becerisi kazanma
	Alandaki yeni gelişmelerden haberdar olma
Dezavantajlar	Eğitim yöneticisi olmada öncelik sağlama
	Psikolojik yorgunluk
	Yetersizlik hissi
	Sosyal aktivitelerin azalması
	Aile yaşantısını olumsuz etkilemesi

Lisansüstü öğrenim gören öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonucunda bu sürecin avantaj ve dezavantajlarına yönelik iki tema elde edilmiştir. Lisansüstü öğrenimin avantajları teması altında maddi katkı, nitelikli bir sosyal çevre edinimi, araştırma becerisi kazanma, alandaki yeni gelişmelerden haberdar olma, eğitim yöneticisi olmada öncelik sağlama şeklinde kodlar belirlenmiştir. Lisansüstü öğrenimin dezavantajları teması altında psikolojik yorgunluk, yetersizlik hissi, sosyal aktivitelerin azalması, aile yaşantısını olumsuz etkilemesi şeklinde kodlar çıkarılmıştır.

Lisansüstü öğrenim görmenin avantajları arasında öğretmenlerin çoğunluğu ek ders ödemeleri üzerindeki etkisinin az olmasına rağmen lisansüstü öğrenim görmenin maddi katkısı üzerinde durmuşlardır. Başka bir öğretmen grubu da lisansüstü öğrenim görmenin kendilerine nitelikli bir sosyal çevre edinimi şeklinde yapmayanlara göre bir avantaj sunduğunu belirtmişlerdir.

Lisansüstü öğrenim maddi olarak ek derse katkı sağlar. Bazı hizmet içi görevler verilebilir veya görevlendirmelerde öncelik verilebilir. Alandaki yeni bilgilerden

haberdar oluruz. Bilgi sürekli değişebileceğinden zihnimizi sürekli açık ve güncel tutarız. (K1)

Avantajlarından birisi kaliteli bir sosyal çevreniz oluşabiliyor. Bu durumun size ayrıca sürekli bir öğrenme ortamında bulunma gibi bir faydası da bulunmuş oluyor. Lisansüstü öğrenim ile akademik çevre içerisinde sürekli öğrenen bir durumda bilimsel çalışma yapmaya hazır bir şekilde araştırma yetileri kazanıyorsunuz. (K7)

Diğer kişilerden beni farklı kılıyor. Az da olsa ekonomik avantajını sayabiliriz. Ayrıca sana verdiği, kazandırdığı bir prestiji var. Kendini mutlu hissediyorsun. Bu süreç içerisinde çok kaliteli bir çevre ediniyorsun. En büyük avantajı duygusal tatmin sağlamasını sayabilirim. (K8)

Bir katılımcı lisansüstü öğrenimle alandaki yeni gelişmelerden haberdar olma şeklinde bir avantaja sahip olduğundan bahsederken bir diğer öğretmen lisansüstü öğrenim görmek için harcanan zamanın kişilerde psikolojik yorgunluk ve tüm işleri yetiştirme kaygısından dolayı bir yetersizlik hissi oluşturduğundan söz etmiştir. Bir başka öğretmen ise lisansüstü öğrenimin zaman isteyen, fedakârlık gerektiren bir süreç olduğundan ve bu durumun aile yaşantısını olumsuz yönde etkilediğinden söz etmiştir:

Alandaki yeni gelişmeleri takip etme, bilgi açısından kendini sürekli yenileme ve güncelleme içinde bulunmanı sağlaması lisansüstü öğrenimin en önemli avantajıdır diyebiliriz. (K5)

Görev esnasında yüksek lisans yapmak zaman olarak problemlere neden olabilir. Yoğun olan öğretmenlerin ders programlarının uyumunu sağlamakta problem yaşanabiliyor. Ayrıca dersleri yoğun geçtiğinden çalışan bir öğretmen olarak iki işi aynı anda gerçekleştirmekte zorluk yaşanabiliyor. Bu da kişide psikolojik olarak yetersizlik hissiyatı oluşturabiliyor. Var olan sosyal aktivitelerinden fedakârlık yapmak durumunda kalabiliyorsunuz. (K1)

Daha önceden yaptığınız hobi ya da işlere zaman ayıramıyorsunuz. Mevcut sosyal ortamınızdan uzaklaşıyorsunuz. Bu durum çoğu zaman eleştirilmene neden olmaktadır. Öğretmenlik mesleği sadece mesai saatleri içerisinde yapılan bir durum olmadığından okuldan sonra evde de ertesi günkü derslere hazırlık ve plan yapmanız gerekmekte ve yaşam içindeki diğer sorumluluklarımızı da düşündüğümüzde lisansüstü öğrenim yorucu ve yıpratıcı olabiliyor. Bu durum aile içi ilişkileri de etkileyebiliyor. (K9)

Öğretmenlerin Lisansüstü Öğrenim Sürecinde Karşılaştıkları Sorunlar

Bu bölümde lisansüstü öğrenim gören öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlara ilişkin bulgular sunulmuştur.

Tablo 5: Öğretmenlerin Lisansüstü Öğrenim Sürecinde Karşılaştıkları Sorunlar

Tema	Kodlar
Ders dönemi	Ders seçimleri Danışman ilgisizliği Ders saatlerinin düzensiz olması Öğretim üyelerinin yetersiz nitelikte olması Ders saatlerinin planlanması konusunda yöneticilerin olumsuz yaklaşımı
Tez yazımı	Araştırma izinleri Veri toplama, literatür tarama, analiz aşamalarında destek eksikliği
Diğer	Barınma Yol

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü gibi, öğretmenlerin lisansüstü eğitim sürecinde karşılaştıkları sorunlar üç tema altında toplanmaktadır. Bunlar ders dönemi, tez yazımı ve diğer şeklindedir. Ders döneminden kaynaklanan sorunlar başlığı altındaki kodlar; ders seçimleri,

danışman ilgisizliği, ders saatlerinin düzensiz olması, öğretim üyelerinin düşük nitelikte olması, ders saatlerinin planlanması konusunda yöneticilerin olumsuz yaklaşımı olarak belirlenmiştir. Tez yazımı aşamasında karşılaşılan sorunlar temasının kodlarını araştırma izinleri ve veri toplama, literatür tarama ve analiz aşamalarında destek eksikliği oluşturmaktadır. Diğer teması altında barınma ve yol kodları yer almıştır.

Öğretmenlerin lisansüstü öğrenim sürecinde karşılaştıkları sorunlara yönelik olarak bir katılımcı, ders programının ayarlanması konusunda yöneticilerin olumsuz tutumlarının lisansüstü öğrenim sürecinin niteliğini olumsuz yönde etkilediğini belirtmiştir. Bir başka öğretmen ise süreç içinde yapılan çalışmalarda danışmanlarının yardımının yetersiz olması nedeniyle çoğu zaman her şeyi kendi başlarına hallettiklerinden ve bu durumun da kendilerini ypratığından söz etmiştir. Öğretmenlerin bu belirtilen durumlarla ilgili görüşleri şu şekildedir:

Okul yöneticilerinin lisansüstü öğrenime olan olumsuz bakış açıları, okul ders programı ile enstitü ders programının çakışması, sınıf öğretmeni arkadaşların lisansüstü öğrenim için yandıkları dönemde zorunluluktan, ders saatlerinden yüksek lisans için ayarlamalar yapılamadığından bu kültürel etkileşimden mahrum kalmaları gibi sorunlarla dönem içerisinde sınıf arkadaşlarım, dostlarım sıkça karşılaştılar. (K4)

Öğretmenlerin tez dönemi çalışmalarında danışmanların ilgisi çok önemlidir. Gerekli verileri toplama, kütüphane çalışmaları ve araştırma yapabilmeleri için destek olmalılar. Uygulama derslerinin azlığı tez döneminde danışmanın ilgisizliği ile birleşince çok zor durumlar yaşamak durumunda kalıyor lisansüstü öğrenimini tamamlamak isteyen bir öğrenci. (K4)

Lisansüstü öğrenim gören öğretmenlerin deneyimlerinden yola çıkarak süreç içerisindeki sorunlarla ilgili bir öğretmen ödevler ve araştırmaların yapılması esnasında veri toplama, literatür tarama ve analiz aşamalarında öğretim üyelerinden yeterli desteği göremediklerini, bir başka öğretmen ise lisans döneminde bile ders seçimlerinde daha özgür olduklarını, lisansüstü öğrenim sürecinde ise hangi dersleri seçmeleri gerektiğini akademisyenlerin belirlediğini ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin bu konudaki görüşleri aşağıdaki gibidir:

Lisansüstü öğrenim yaparken karşılaştığım en büyük sorun zaman kullanımı konusundadır. Ödevler ve araştırmalar için tanınan süreler aynı zamanda çalışan bir öğretmeni zorlamaktadır. O yüzden ders döneminde akademisyenlerin ve tez döneminde danışmanların anlayışlı olmaları ve öğrencilere destek olmaları gerekmektedir. Ayrıca kişinin araştırma yaparken kaynaklara ulaşımında, araştırması için belirlediği çalışma grubuna ulaşmada izin problemi yaşanmaktadır. O yüzden alanda yapılmak istenen bir çalışmada yapılan çalışmalara ulaşmada danışmanlar yardımcı olmalı ve daha kolay hale gelmeli izin durumları bilimsel çalışmaların. (K3)

Bir diğer sorun lisans döneminde bir kere bile başkasının seçmemi istediği bir ders olmadı. Hep kendi seçmeli dersimi kendim seçtim. Ama lisansüstü öğrenim yaparken ders dönemindeki ders seçimlerinde istenilen dersleri seçme gibi ders seçme özgürlüğü bizlere tanınmadı. (K6)

Öğretmenlerden biri lisansüstü öğrenim sürecinde karşılaştıkları sorunlar noktasında, öğretim üyelerinin objektif olarak seçilmemelerinin nitelik olarak yetersiz olmalarına neden olduğundan ve bu nedenle derslerin verimsiz geçtiğinden söz etmiştir. Ayrıca aynı katılımcı, alan tecrübesi olmayan akademik personelin uygulamaya yönelik tecrübelerinin eksikliği üzerinde durmuştur. Bir diğer öğretmen ise ders döneminde bildiri, makale çalışmaları veya tez dönemindeki araştırmalar için gerekli izin işlemlerinde Milli Eğitim Müdürlüklerinde

yaşadıkları problemlerden söz etmiştir. Aynı öğretmen veri toplamak için gönüllü öğretmen ve öğrenci bulamamalarının lisansüstü öğrenim sürecinde yaşanan sorunlar arasında olduğunu belirtmişlerdir. Bu konuya yönelik katılımcıların ifadeleri aşağıda doğrudan verilmiştir:

Lisansüstü öğrenim derslerimize farklı bölümlerden akademik kadroların derslerimize girdiği oluyordu. Bu beni ciddi rahatsız ediyordu. Akademik kadrolardaki yetersizlik ve yeterli donanma sahip olmamaları benim dönemimde üniversitede gördüğüm en büyük sorundu. Bu durum yasal düzenlemelerle çözümlenebilir. Ayrıca saha bilgisi olmayan, o mesleği icra etmemiş, verdiği eğitim alanında mesleki tecrübesi olmayan, sadece teorik olarak konuya çalışıp hâkim olmaya çalışan akademik kadroların bu dersleri vermemesi gerekmektedir. Üniversitelerin akademik kadroları alanında başarılı kimlikleri ile tanınmalıdırlar. (K9)

Ders dönemindeki ve tez dönemindeki araştırmaları için Milli Eğitim Müdürlükleri sorun çıkarmasa okullarda bu araştırma çalışmalarım için istekli öğrenci, öğretmen bulmak benim ve arkadaşlarım için son derece zordu. Özellikle hiç tanımadığımız okullarda anketleri, görüşmeleri yapmada zorluklar yaşadım. Bu yüzden bu tarz durumlara çok karşılaşmamak için nazımızın geçeceği kişiler aradık. (K2)

Bir öğretmen ise ilgi duyduğu bir alanda lisansüstü öğrenim görmek için il dışına çıkmak durumunda kaldığını ve bu süreçte okul idaresinin çok yardımcı olduğunu belirtmiş olmasına rağmen derslere devam konusunda sorun yaşadığını, derslere devam etmek istediğinde barınma, yol, yemek gibi maddi konularda sıkıntılar yaşadığını dile getirmiştir:

Derslere devam etme konusunda oldukça zorlandım. Okul idaresi ders planımda gerekli esnekliği sağlayıp bir gün boyunca lisansüstü derslerine devam etmem konusunda yardımcı oldular. İlgi duyduğum bir alan olduğu için şehir dışında lisansüstü eğitim almayı göze aldım. Ama şehir dışında yüksek lisans yapmak beni yol, barınma, yemek vb. gibi durumlar beni maddi anlamda zorladı. (K2)

Lisansüstü Eğitim Sürecinin Daha Sağlıklı İşlemesi İçin Öneriler

Bu bölümde lisansüstü öğrenim gören öğretmenlerin görüşlerine göre bu süreci daha etkili hale getirmek için yapılması gerekenlere ilişkin öneriler sunulmuştur.

Tablo 6: Lisansüstü Öğrenim Sürecinin Niteliğinin Geliştirilmesine Yönelik Öneriler

Tema	Kodlar
Lisansüstü öğrenim öncesi	Akademik personellerinin objektif olarak seçilmesi Öğrenim hakkına bağlı tayin hakkı verilmesi Lisansüstü öğretim programları artırılması ve uzaktan eğitim seçeneğinin olması Lisansüstü öğrenim görececek öğrencilerin istek ve beklentileri dikkate alınması Üniversitenin yaptığı dil sınavı yerine YDS, YÖKDİL gibi ulusal sınavlardan alınan puanlara göre öğrenci seçimi yapılması Bir yıl İngilizce hazırlık eğitimi verilmesi
Lisansüstü öğrenim süreci	Teorik ve uygulamalı dersler arasında dengenin sağlanması Ders sürecinin öğretmenin görevini aksatmadan yapacağı biçimde ayarlanması Lisansüstü öğrenim araştırma çalışmalarının izinlerinde kolaylık sağlanması Maddi destek sağlanması
Lisansüstü öğrenim sonrası	Öğretmenlerde lisansüstü öğrenime yönelik farkındalık oluşturulacak çalışmalar yapılması MEB ile YÖK'ün lisansüstü öğrenim sürecinin sağlıklı işlemesi için ortak kararlar alması Lisansüstü öğrenim gören öğretmenlere ödenen ek ders ücretlerine eklenen katkının artırılması

Yukarıdaki tablo incelendiğinde, katılımcıların lisansüstü öğrenim sürecinin niteliğinin artırılmasına ilişkin önerilerinin lisansüstü öğrenim öncesi, lisansüstü öğrenim süreci ve lisansüstü öğrenim sonrası olarak üç tema altından toplandığı görülmektedir. Lisansüstü

öğrenim öncesi teması altında ortaya çıkan kodlar; akademik personelin objektif olarak seçilmesi, öğrenim hakkına bağlı tayin hakkı, lisansüstü öğrenim programlarının sayısının artırılması ve uzaktan eğitim seçeneğinin yaygınlaştırılması, üniversitenin yaptığı dil sınavı yerine YDS, YÖKDİL gibi ulusal sınavlardan alınan puanlara göre öğrenci seçimi yapılması, lisansüstü öğrenim görececek öğrencilerin istek ve beklentilerinin dikkate alınması ve bir yıl İngilizce hazırlık eğitimi verilmesi şeklindedir. Lisansüstü öğrenim süreci teması altında oluşan kodlar ise teorik ve uygulamalı dersler arasında dengenin sağlanması, ders sürecinin öğretmenin görevini aksatmadan yapacağı biçimde ayarlanması, lisansüstü öğrenim sürecinde yapılan araştırmaların izinlerinde kolaylık sağlanması ve maddi destek olunması şeklinde ortaya çıkmıştır. Lisansüstü öğrenim sonrası temasında oluşturulan kodlar öğretmenlerde lisansüstü öğrenime yönelik farkındalık oluşturulacak çalışmalar yapılması, MEB ile YÖK'ün lisansüstü eğitim sürecinin sağlıklı işlemesi için ortak kararlar alması, lisansüstü öğrenim gören öğretmenlere ödenen ek ders ücretlerine eklenen katkının artırılması şeklindedir.

Lisansüstü öğrenim sürecinin daha sağlıklı işlemesine yönelik önerilere ilişkin bir öğretmen bu dönemin eğitim hayatına ve bilime az da olsa bir katkısının olması için birçok fedakârlıkta bulunan öğretmenlere bu süreç içerisinde maddi destek sağlanmasından söz etmiş ve bu durumun MEB-YÖK arasında gerçekleşecek bir anlaşmayla çözülebileceğini belirtmiştir. Başka bir öğretmen ise lisansüstü öğrenim sürecine başlamadan önce ilgili programda ders verecek öğretim üyelerinin lisansüstü öğrenim görececek öğretmenlerin ilgi ve isteklerini belirlemeye yönelik bir çalışma yapmalarının, lisansüstü öğrenim sürecinin daha sağlıklı bir biçimde işlemesi için önemli bir aşama olduğunu belirtmiştir. Bu konu ile ilgili öğretmen görüşleri şu şekildedir:

Bazı öğretmenlerin belki ihtiyacı olmayabilir. Eşi çalışmayan öğretmenlerinde yüksek lisans ya da doktora yaptığını düşünerekten, bu işe zaman ayırabilmek için okul derslerinin yükünü azaltmak durumda kalınabiliyor. Yapılan her şeyin bilim, öğrenci, eğitim için olduğunu düşünürsek bu fedakârlığı yapan öğretmenlerin kişisel çabaları ile kendilerini geliştirmeleri için maddi yönden de destek olunmalıdır. Örneğin lisansüstü öğrenime devam eden öğretmenlere, belli bir not ortalamasını yakalamış, bu işi ciddiye alanlara her dönem öğrenim ödeneği verilmesi için MEB-YÖK anlaşması gerçekleştirilebilir. (K4)

Lisansüstü öğrenim sürecinin sağlıklı bir şekilde işlemesi için lisansüstü öğrenimlerin lisans sonrası devam edilmesi ve devamında atamaların yapılması bu sürecin bilimsel açıdan önemi kat kat artıracaklarını düşünmekteyim. Lisansüstü öğrenime başlamadan önce, ders döneminde, tez döneminde öğrencilerin ilgi ve isteklerini dikkate almalarını önerebilirim. Bu lisansüstü öğrenim sürecinde karşılıklı etkileşimi artıracak, süreç daha verimli geçeceğini düşünüyorum. Bulduğum ildeki üst düzey yöneticilerin, il milli eğitim müdürlerinin, ilçe milli eğitim müdürlerinin, okul müdürlerinin de aynı eğitimlerden geçmesi ve bu sürecin zorluklarını görmeleri lisansüstü öğrenim yapan öğretmenlere sergilenen davranışları olumlu yönde etkileyeceğini düşünüyorum. Bu durumda ayrıca diğer meslektaşların da bu sürece ilgi duymalarına, çekincelerinin azalmasını sağlayacaktır. (K8)

Öğretmenlerden ikisi, bu sürecin daha sağlıklı işlemesi için çoğu şeyden fedakârlık yaparak bu ortamda bulunmaya çalışan bir öğretmenin lisansüstü öğrenim derslerinin ve sınav tarihlerinin öğretmenlerinin görevlerini aksatacak şekilde olmaması gerektiğinden, derslerin mesai saatleri dışında yapılabilmesinin bu sorunu bir nebze de olsa çözeceğinden söz etmiştir. Bir diğer öğretmen ise öğretmenin görevi aksatmasının önüne geçmek, isteyen herkesin lisansüstü öğrenim görmesini sağlamak amacıyla üniversitelerdeki lisansüstü öğrenim

programlarının sayısının artırılması ve uzaktan eğitimle de derslerin yürütülebilmesi gerektiği şeklinde görüşlerini bildirmiştir.

Motivasyonu artırabilir ve lisansüstü öğrenime olan ilgiyi daha fazla artırabilir düşüncesindeyim. Ayrıca uzaktan eğitim tezli/tezsiz yüksek lisans, doktora bölümleri artırılmalıdır. Çünkü o kadar istekli sınıf öğretmenleri var ki lisansüstü öğrenim almak isteyen, ders saatlerinin uyumsuzluğundan, ayarlanamamasından dolayı bu işe girişemiyorlar. Bu kişiler içerisinde eğitim sisteminin bir sorununa az da olsa katkısının olabileceği birilerinin olabileceği düşüncesi bu konunun daha ciddiye alınmasını gerektirmektedir. Yine kapı MEB-YÖK arasında bu konuda bir çalışma yapılmasına çıkıyor. (K4)

Öğretmenlerin ders yüklerini azaltmak zorunda kalmaları lisansüstü öğrenimin önünde bir engel teşkil etmektedir. Ders yükünün azalması gelirden fedakârlık etmek demek. Bu da bu durumdaki kişiler için kolay şeyler değil. Bu durumla ilgili tedbirler alınarak ders döneminin öngörüldüğü şekliyle 1 yıl içerisinde bitirilmesinin sağlanması faydalı olacaktır. Mümkünse lisansüstü derslerin hafta sonu yapılması bu durumlar ve yaşanan başka sorunların önüne geçecektir. (K6)

Doktora tez döneminde olan bir öğretmen ise lisansüstü öğrenim sürecinin daha sağlıklı bir biçimde devam etmesi için lisansüstü öğrenim görmüş öğretmenlerin deneyimlerini ve çalışmalarını paylaşmalarına imkân verecek ortamların oluşturulmasının yararlı olabileceğini belirtmiştir. Bir diğer öğretmen ise daha önceden var olan öğrenim hakkına bağlı tayin hakkının tekrardan geri getirilmesi gerektiğini dile getirmiştir. Ancak aynı öğretmen bu durumun iyi bir denetim ile suistimale izin verilmemesi şartıyla yeniden uygulamaya konması gerektiğinin altını çizmiştir. Bu konuda katılımcıların ifadeleri şu şekildedir:

Ayrıca bu şekilde olursa sürecin daha sağlıklı geçeceğine inanıyorum. Bir diğer önerimde lisansüstü öğrenim lisans öğreniminin yerini almak üzere. Lisans öğreniminin yeterli olmayacağı artık bir gerçek. Öğretmenlere farkındalık oluşturmak ve onları bu alana teşvik etmek için tecrübe aktarımına fırsat verecek ortamlar hazırlanması yararlı olabilir düşüncesindeyim. (K6)

Merak ettiği, ilgi duyduğu, çalışma yapmak istediği alanın lisansüstü öğrenimi, bulunduğu şehirdeki üniversitelerde açılmaması kişiyi 1 günlük ya da yarım günlük bir ders için bile ayarlama problemi yaşaması ve öneminin farkında olduğumuz lisansüstü öğrenimin il dışında gerçekleştirilmesi çok zor gözükmektedir. Bu yüzden MEB bu konu ile ilgili suistimale izin vermeyecek şekilde tekrar öğrenim hakkına dayalı tayin hakkını sunmalıdır diye düşünüyorum. Ayrıca akademik kadrolara yerleştirme işlemleri ve lisansüstü öğrenime öğrenci seçimleri objektif bir şekilde gerçekleştirilmelidir. (K9)

Lisansüstü öğrenim sürecinin daha etkili bir biçimde yürütülmesi noktasında katılımcıların üzerinde durdukları önemli bir konu da dil sorunudur. Bu konuyla ilgili görüş bildiren iki öğretmenden biri, üniversitelerin lisansüstü öğrenime öğrenci alımlarında kendi yaptıkları dil sınavlarının çok geçerli sonuçlar vermediğini, bunun yerine ulusal veya uluslararası sınavların referans alınmasını bu süreçte atılabilecek çok önemli bir adım olarak gördüğünü belirtmiş; bir diğer öğretmen ise üniversite bünyesinde lisansüstü öğrenim süresine ek olarak bir yıl İngilizce hazırlık programının açılmasının, lisansüstü öğrenim görmek isteyen öğretmenlerin eğitim süreçlerinin etkililiğine olumlu yönde katkı sağlayacağını belirtmiştir. Katılımcıların konuya ilişkin doğrudan ifadelerine aşağıda örneklendirilmiştir:

Akademisyenlerin objektif seçilmesinden bahsediyoruz. Lisansüstü öğrenim alanların niteliğinin artırılması için üniversitelerin yaptığı dil sınavları kaldırılmalıdır. Öğrenci seçimini YDS, YÖKDİL vd. den alınan puanlara göre yapılmalıdır. (K2)

Lisansüstü öğrenim sürecinin daha etkili ve verimli geçmesi için lisansüstü öğrenim almak isteyen herkese 1 yıl İngilizce hazırlık eğitimi mutlaka verilmelidir. Dil problemi yaşamayan lisansüstü öğrenim öğrencisi daha etkili yayınlar okuma, yazma, inceleme fırsatları yakalayacağını düşünüyorum. (K9)

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu çalışmada lisansüstü öğrenim gören öğretmenlerin bu süreci nasıl anlamlandırdıkları, lisansüstü öğrenim görme amaçlarının neler olduğu, lisansüstü öğrenimin avantajları ve dezavantajlarına ilişkin görüşleri, lisansüstü öğrenim sürecinde yaşadıkları sorunlar ve bu sürecin daha sağlıklı işlemesi için önerileri incelenmiştir. Araştırma sonuçları incelendiğinde lisansüstü öğrenim görmenin anlamı arasında kültürel gelişim ve alan bilgisini genişletme katılımcılar tarafından en fazla vurgulanan nokta olmuştur. Öğretmenlerin lisansüstü öğrenim görme amaçlarının lisansüstü öğrenime yükledikleri anlamla uyumlu olduğu görülmüştür. Araştırma sonuçları katılımcı öğretmenlerin lisansüstü öğrenim görmeyi belirli bir alanda uzmanlaşmak ve akademik personel olarak görev almak için istediklerini ortaya konmuştur.

Başer, Narlı ve Günhan (2005) yapmış oldukları çalışmada öğretmenlerin akademik kariyer amaçlı lisansüstü öğrenim yapmaktan ziyade kendileri geliştirmek ve elde ettikleri birikimi meslektaşlarıyla paylaşmak adına lisansüstü öğrenimi tercih ettiklerini belirlemişlerdir. İlgili araştırmada yine öğretmenlerin kendini geliştirmenin ötesinde akademik kadro almak için de lisansüstü öğrenim yapmaya karar verdikleri belirlenmiştir. Aynı kültürlerde farklı alt kültürler de birbirinden farklı öğretmen imajları söz konusu olsa dahi son yıllarda özellikle araştırmacı öğretmen imajının ön planda olduğu söylenebilir (Şişman, 2009). Bu bağlamda farklı gerekçelerle dahi lisansüstü öğrenim görmeye karar veren öğretmenlerin alacakları bilimsel uzmanlığa dayalı öğrenimin, onların araştıran, sorgulayan ve problemlere farklı çözümler ve bakış açıları geliştiren bir imaja kavuşmalarında destekleyici bir rol oynaması beklenebilir.

Araştırma sonuçları katılımcıların ek ders üzerinde çok fazla etkisinin olmadığını belirtse de katılımcıların çoğu maddi katkısını avantaj olarak gördüklerini ortaya koymaktadır. Yine katılımcılar lisansüstü öğrenimin alandaki yeni gelişmeleri takip etme olanağı sunduğunu ifade etmiştir. Bununla birlikte katılımcıların çoğu, lisansüstü öğrenimin çok büyük fedakârlıklar gerektirdiğini, kendilerini zaman açısından zorladığını ve bu yoğun süreç sonucunda psikolojik yorgunluk ve yetersizlik hissi içerisine girdiklerini belirtmişlerdir. Sayan ve Aksu (2005) lisansüstü öğrenim sürecinde özellikle çalışanların devam etme noktasında izin alma, ders ve nöbet günleriyle lisansüstü eğitim programlarının çakışması ve birlikte çalıştıkları meslektaşlarının olumsuz tutumları nedeniyle motivasyon kaybı gibi zorlukların yaşandığını ifade etmektedirler. Bu bağlamda araştırmacının bu sonucunun ilgili alanyazınla uyumlu olduğu ileri sürülebilir.

Öğretmenlerin kendilerini geliştirmek ve akademik anlamda yaşanan gelişmeleri takip etmek, gündemi ve günceli yakalamak bağlamında tercih ettikleri lisansüstü öğrenimin psikolojik yorgunluk ve yetersizlik hissi oluşturmasının görev yaptıkları okula ve öğrencilerine olumsuz yansımaması adına yapılan pek çok araştırmada da değinildiği üzere (Alabaş, Kamer ve Polat, 2012; Başer, Narlı ve Günhan, 2005; Donat, Bilgiç, Eskiocak ve Koşar, 2019; Güçlü, 2016; Toprak ve Taşgın, 2017; Köksalan, İlter ve Görmez, 2010) öğretmenlerin zaman

yönetimlerinin ilgili enstitü ve okul yönetimi tarafından dikkate alınması son derece önemli görülmektedir.

Araştırma sonuçlarına dayalı olarak okul yöneticilerine lisansüstü öğrenimin önemini anlatılmasına yönelik bakanlık nezdinde çalışmalar yapılması, öğretmenlerin lisansüstü öğrenim görme hak ve koşullarının yasalarca daha net bir biçimde belirlenmesi, öğrenim hakkına dayalı tayin hakkının ilgili makamların birlikte çalışmasıyla yeniden gündeme gelmesi önemli görülmektedir. Özetle, öğretmenlerin kişisel ve mesleki gelişimlerinin desteklenmesi ve güçlendirilmesi noktasında Milli Eğitim Müdürlükleri tarafından hazırlanan hizmet içi eğitim programlarına yönelik eğitimlerin yanı sıra, geleceğin okul anlayışının belirlenmesinde ve yeniden inşa edilmesinde bireysel olarak kendi tercihleriyle başvurdukları ve süreci yönlendirdikleri lisansüstü öğrenimin yaygınlaştırılması ve şartlarının iyileştirilmesi gerektiği söylenebilir.

Kaynaklar

- Alabaş, R. (2011). Social studies teachers' conception of postgraduate education preferences and its contribution to their professions. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 15, 2897-2901.
- Alabaş, R., Kamer, T., ve Polat, Ü. (2012). Öğretmenlerin kariyer gelişimlerinde lisansüstü eğitim: Tercih sebepleri ve süreçte karşılaştıkları sorunlar. *E-International Journal of Educational Research*, 3(4), 89-107.
- Alhas, A. (2006). *Lisansüstü eğitim yapmakta olan Milli Eğitim Bakanlığı öğretmenlerinin lisansüstü eğitime bakış açıları (Ankara ili örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Aydemir, S., Çam Ş. S. (2015). Lisansüstü öğrencilerinin lisansüstü eğitimi almaya ilişkin görüşleri. *Turkish Journal of Education*, 4(4), 4-16.
- Balkanay, Ç. D., & Çakır, M. (2016). Fenomenoloji ve fen eğitim araştırmalarına olan yansımaları. *International Online Journal of Educational Sciences*, 8(4), 161-177.
- Başer, N., Narlı, S., & Günhan, B. (2005). Öğretmenlerin lisansüstü eğitim almalarında yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (17).
- Bayındır, N., Kılıç, H. Ş. (2011). Öğretmen adaylarının lisansüstü eğitimin gerekliliğine ilişkin görüşleri (DPÜ Sınıf Öğretmenliği AD Örneği). *V. Lisansüstü Eğitim Sempozyumu. Gazi Üniversitesi*.
- Bülbül, T. (2003). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesinde görev yapan öğretim üyelerinin lisansüstü öğretime öğrenci seçme sürecine ilişkin görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 36(1-2), 167-174.
- Creswell, J. W. (2015). *Nitel araştırma yöntemleri* (2. Baskı) (Çev. Edt. M. Bütün ve S. B. Demir). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Çakar, Ö. (1997). *Fen bilimleri alanında bilim adamı yetiştirme: Lisansüstü eğitim*. TÜBA Bilimsel Toplantı Serileri. 7, ss. 65-75.
- Demirtaşlı Çıkrıkçı, N. (2002). Lisansüstü eğitim programlarına girişte lisansüstü eğitimi giriş sınavı (LES) sonucunun ve diğer ölçütlerin kullanımına ilişkin bir tarama, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 35(1-2), 61-70.
- Donat, A., Bilgiç, B., Eskiocak, A., Koşar, D. (2019). Üniversite öğrencilerinin sorunları ve çözüm önerileri. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 9(3), 451-459.

- Dönmez, A., Aydoğdu, E., Sever, M., Aypay, A. (2012). Öğretmen adaylarının lisansüstü eğitime yönelik tutumlar. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 9-26.
- Ekiz, D. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (Geliştirilmiş 2. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Erkılıç, T. A. (2007). Öğretmen adaylarının lisansüstü eğitim istekliliklerini etkileyen etmenler (Eskişehir örneği). *GAU Journal of Social & Applied Sciences*, 3(5), 46-72.
- Ersoy, Y. (2002). Bilişim çağı eşiğinde sınıf ve matematik öğretmenlerinin yeni işlevler ve roller edinmeleri. *İlköğretim Online Dergisi*, 1(2), 52-61.
- Gencel, U. (2001). Yükseköğretim hizmetlerinde toplam kalite yönetimi ve akreditasyon, *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(3), 164-218.
- Güçlü, M. (2016). Yeni okul dergisinin ele aldığı eğitim sorunları açısından değerlendirilmesi. *NHBV Üniversitesi SBE Dergisi*, 6(2), 68-85.
- İbiş, E. (2014). Lisansüstü eğitimin sorunları. *Yükseköğretim Dergisi*, 4(3), 117-123.
- Kahraman, Ü., Tok, T. N. (2016). Eğitim yönetimi denetimi planlaması ve ekonomisi lisansüstü öğrencilerinin aldıkları eğitim hakkındaki görüşleri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 147-164.
- Kara, F. (2008). *Matematik öğretmenlerinin lisansüstü eğitim deneyimleri ve okul yaşantılarına yansımaları* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi
- Karakütük, K. (2000). Öğretmenlerin lisansüstü öğretimi konusunda yönetici ve öğretmen görüşleri. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12, 193-209.
- Karaman, S., & Bakırcı, F. (2010). Türkiye’de lisansüstü eğitim: Sorunlar ve çözüm önerileri. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2, 94-114.
- Karayalçın, Y. (1988). *Lisansüstü eğitim yükseköğretimde değişmeler*. Ankara: Türk Eğitim Derneği Yay.
- Katılmış, A., Çelik, H., Kop, Y. (2013). Türkiye’de yüksek lisans öğreniminde yaşanan sorunlar: Sosyal bilgiler öğretmenliği örneği. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 12(1), 108-122.
- Köksalan, B. (1999). *Üniversite öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen faktörler*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Malatya: İnönü Üniversitesi.
- Köksalan, B., İter, İ., Görmez, E. (2010). Sınıf öğretmeni adaylarının sosyo-kültürel özellikleri ve lisansüstü eğitim isteklilikleri üzerine bir çalışma (Fırat, Erzincan ve İnönü Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği ABD örneği). *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3), 277-299.
- Lincoln, YS., Guba, EG. (1985). *Naturalistic inquiry*. Newbury Park, CA: Sage Publications. https://books.google.com.tr/books?printsec=frontcover&vid=LCCN84026295&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false adresinden 11.11.19 tarihinde erişilmiştir.
- McMillan, J. H. (2004). *Educational research: Fundamentals for the consumer* (4th ed.). Boston: Allyn & Bacon.
- MEB. (2018). *2023 Eğitim vizyon belgesi*. <http://2023vizyonu.meb.gov.tr/> adresinden 11.11.19 tarihinde erişilmiştir.
- Merriam, S. B. (2015). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber* (Çev. S. Turan). Ankara: Nobel.
- Oğuz, A. (2004). Bilgi çağında yükseköğretim programları. *Milli Eğitim Dergisi*, 164.
- Patton, M. Q. (2014). *Qualitative evaluation and research methods*. Newsbury: Sage.

- Pears, D. (2004). *Bilgi nedir?* (Çev: A. Güçlü). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınevi.
- Sarıkaya, B. (2018). Öğretmen adaylarının lisansüstü eğitime yönelik görüşleri: Muş Alparslan Üniversitesi örneği. *Ekev Akademi Dergisi*, 22,74, 1-11.
- Sayan, Y. ve Aksu, H. H. (2005). Akademik personel olmayan lisansüstü eğitim yapan bireylerin karşılaştıkları sorunlar üzerine bir çalışma: Dokuz Eylül Üniversitesi, Balıkesir Üniversitesi durum belirlemesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi*, 17, 59-66.
- Seferoğlu, S. S. (2004). Öğretmen yeterlilikleri ve mesleki gelişim. *Bilim ve Aklın Aydınlığına Eğitim*, 58, 40-45.
- Serin, H., Ergin-Kocatürk, H. (2019). Eğitim yönetimi yüksek lisans öğrencilerinin eğitim sürecine dair deneyimleri. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 7(2), 495-513.
- Şaşmaz Ören, F., Yılmaz, T. ve Güçlü, M. (2012). Öğretmen adaylarının lisansüstü eğitime yönelik görüşlerinin analizi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 189-201.
- Şişman, M. (2009). Öğretmen yeterlilikleri: Modern bir söylem ve retorik. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(3), 63-82.
- Toprak, E., Taşgın, Ö. (2017). Öğretmenlerin lisansüstü eğitim yapmama nedenlerinin incelenmesi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 13(7), 601-615.
- Wolcott, H. F. (1994). *Transforming qualitative data: Description, analysis and interpretation*. Newbury Park, CA: Sage.
- Yalçınkaya, M., Koşar, D., Altunay, E. (2014). Araştırma görevlilerinin bilim insanı yetiştirme sürecine ilişkin görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 22(3), 1009-1034.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (8. Baskı). Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yılmaz, K., Şahin, T. (2016). Eğitim fakültelerindeki araştırma görevlilerinin mesleki deneyimlerinin incelenmesi: Araştırma görevlisi olmanın anlamına ilişkin fenomenolojik bir çalışma. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 44, 143-168.
- Yin, R. K. (2009). *Case study research: Design and methods* (4th Ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- YÖK, (2010). *Yüksek lisans programı açma ölçütleri*. <http://www.yok.gov.tr/content/view/20/56> adresinden 24.11.19 tarihinde erişilmiştir.
- YÖK, (2011). *Türkiye yükseköğretim yeterlilikleri çerçevesi*. <http://tyyc.yok.gov.tr> adresinden 06.11.19 tarihinde erişilmiştir.
- YÖK, (2012). *Lisansüstü eğitim öğretim yönetmeliği*. <http://www.yok.gov.tr/content/view/417/183/lang,tr/> adresinden 07.11.2019 tarihinde erişilmiştir.

Extended Abstract

Universities provide graduate education to keep up with the requirements of our age, fulfill their missions more effectively, and contribute to society. It is aimed to educate qualified individuals with graduate education that pioneers technological developments and aims to try to solve the problems experienced in the country by bringing a scientific perspective (Köksalan, 1999). Training scientists and researchers in graduate education can be regarded as one of the most important goals. For this reason, the quality of graduate education, which plays a major role in training scientists and faculty, who shape the next generations and the world, is a critical issue (Karayalçın, 1988).

For teachers, graduate education is of great importance in terms of specialization, improving their professional qualifications, following innovations in the education field, and applying what they learn into

their teaching (Alabaş, 2011). In-service teachers wish to pursue graduate education for various reasons. Some teachers make a conscious preference after fulfilling their undergraduate education, while some prefer graduate education because of different concerns (Şaşmaz Ören, Yılmaz, & Güçlü, 2012). The findings of the current study can be important for policymakers in terms of designing more qualified graduate programs for teachers. In this regard, this research sought to find answers to the following questions:

1. How do teachers make sense of graduate education? What does postgraduate education mean for teachers?
2. What are the aims of teachers to pursue graduate education?
3. What are the views of the teachers about the advantages and disadvantages of doing graduate education?
4. What are the problems faced by teachers during their graduate education and how did they come up with solutions?
5. What can be done to improve the graduate education process according to the participants?

Method

The purpose of this research was to understand the experiences of teachers who were pursuing graduate education. In this context, the phenomenology approach, which focuses on the states and experiences of people making sense of an event that constitutes their own reality, has been used (Creswell, 2015). The phenomenon that was wanted to be examined in this research was the teachers pursuing graduate education and their experiences. For the study, the experiences of the teachers doing graduate education were examined. Their experiences related to the graduate education process, how they make sense of it, their aims, the advantages and disadvantages of doing graduate education, the problems they have encountered during their education and their suggestions for a higher quality graduate education were scrutinized.

Participants

The study group of this research consisted of nine teachers who have completed graduate education. The sampling method for determining the participants was criteria and maximum variation sampling. Accordingly, as a criterion of being a participant in the study, completing a graduate education at a state or private university was determined. To ensure variation, nine teachers, each with a graduate degree in different departments at state or private universities were interviewed. The participants were in the 27-43 age range and there were 5 female and 4 male participants in the study.

Conclusion, Discussion and Suggestions

In this study, how teachers make sense of graduate education and the process, their aims of doing graduate education, their opinions about the advantages and disadvantages of pursuing graduate education, challenges they experienced during the process, and their suggestions for a better graduate education were examined. The results of this research indicate that cultural development and broadening the field knowledge were the most emphasized points as a meaning of graduate education. It is also found that the aims of teachers to do graduate education are compatible with the meaning they have attached to graduate education. This research revealed that the participants want to specialize in a particular area and work as academic staff as a result of graduate education.

Some of the participants stated, concerning the problems they faced during their education, that they were not given the freedom to choose the courses they would take before the thesis period and in general, the academic staff was not chosen objectively, which reduced the effectiveness of the courses. Based on the results of the current study, it can be recommended that the importance of graduate education be explained more clearly to school administrators. Teachers' rights and conditions of graduate education can be clarified in legal documents, the right of appointment based on education can be on the agenda, and precautions can be done to solve the second language problem faced by teachers doing graduate education. It can be also recommended that teachers who pursue graduate education be provided with wider financial supports.